

## ELŐSZÓ

Ez a kiadvány – amely a Felszín Alatti Vizekért Alapítvány által évente rendezett, s 2003-ban tizedik alkalommal, a szakemberek széles köre részvételével, Balatonfüreden megtartott konferencia alkalmából készült – a felszín alatti vizek kutatása, feltárása, hasznosítása és védelme témakörében szemelvényes összeállításokat tartalmazó, tervezett sorozat első köteteként kerül kiadásra.

A kiadvány előzményének tekinthető a 2002. január 24-26-án, Miskolcon a Bükk térség Fenntartható Vízkészlet-gazdálkodásáért Közalapítvány, a Miskolci Egyetem Környezetgazdálkodási Intézete és a Magyar Hidrológiai Társaság Borsodi Területi Szervezete által rendezett, „Karsztvízkutatás Magyarországon – a bükki karsztvízkutatás legújabb eredményei” című konferenciájára készült, a Felszín Alatti Vizekért Alapítvány által (a VITUKI Rt. Hidrológiai Intézetének támogatásával) összeállított „Karsztvízkutatás Magyarországon I.” című kötet. Az ebben foglalt tanulmányok szervesen kapcsolódnak a kiadványhoz, ezért az említett sorozat I.A köteteként változatlan formában, de – költségkímélés érdekében – korlátozott számban újra kiadtuk a X. konferencia alkalmából is.

Jelen kiadványban elsősorban a kutatással és oktatással foglalkozó intézményeink múltbeli és jelenlegi munkáiból adunk szemelvényeket: a vízföldtannal leghosszabb ideje foglalkozó Magyar Állami Földtani Intézet után a múlt század második felétől központi szerepet játszó VITUKI tevékenységével foglalkozó tanulmányok mellett az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet egy anyagát is szerepeltetjük: az oktatási intézmények közül az ELTE Alkalmazott- és Környezetföldtani Tanszéke, továbbá a Miskolci Egyetem Hidrogeológiai-mérnökgeológiai Tanszéke tevékenységéről és munkáiból tartalmaz a kiadvány tanulmányokat. A geofizika alkalmazásával – az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet munkatársa mellett más intézmények szakembereinek szerzőségével - a vízbázisvédelemhez kapcsolódóan szerepelnek tanulmányok, egy ilyen tanulmány ismerteti a partiszűrészű ivóvízbázisok diagnosztikájának tapasztalatait is. A szerzők között szerepel a Szegedi Tudományegyetem munkatársa is. Ez utóbbi munkák már csak részben kapcsolódnak a kutatással és oktatással foglalkozó intézményekéhez, de – szintén költségkímélés céljából – ebben a kötetben jelentettük meg, egyébként pedig azt is példázzák, hogy a gyakorlati feladatokkal foglalkozó szakemberek is szorosan kapcsolódnak a felszín alatti vizek kutatásához. Szakmai tartalmi szempontból arra törekedtünk, hogy az előző évben készült, s

idén pótkötétként szereplő, karsztvízkutatással foglalkozó kötet anyagait más víztípusokra is kiegészítsük. Így kerültek a tanulmányok közé az ország legnagyobb vízadó képződményét jelentő medenceterületi pleisztocén-pliocén összlet rétegvizeivel és az azokkal szoros kapcsolatban lévő talajvizekkel foglalkozó munkák, sőt a partiszűrés is képviselve van. Módszertani szempontból a hagyományos vízföldtanhoz kapcsolódva megjelenik az izotóp-hidrológia, a számítógépi modellezés és a térinformatika alkalmazása is.

A kiadványban szereplő összeállítás – bár nem törekedtünk teljességre – még a karsztkutatókkal foglalkozó pótkötettel együtt sem ad kiegyensúlyozott képet a felszín alatti vizekkel foglalkozók korábbi és jelenlegi tevékenységéről. Egyelőre kimaradtak a környezetvédelmi és vízügyi főhatóságok, valamint területi szervezeteik, illetve szakembereik munkái, amelyek nélkül nem kaphatunk teljes képet. Különösen az ezek háttér intézményeként 1968-tól működött Vízkészletgazdálkodási Központ (VIKÖZ), illetve Vízgazdálkodási Intézet (VGI), s a jelenleg is ezt a szerepet betöltő Környezetgazdálkodási Intézet (KGI) tevékenységének bemutatása hiányzik. Az intézmények köréből különösen az Országos Közegészségügyi Intézet, illetve az Országos Gyógyfürdőügyi és Gyógyhelyi Főigazgatósághoz kapcsolódó tevékenységek, valamint a korábbi Bányászati Kutatóintézet és jogutódja a Központi Bányászati Fejlesztési Intézet (KBFI) munkáinak ismertetése hiányzik. A bányászat szerepe az utóbbi időben csökkent, de korábbi eredményei jelentősek a felszín alatti vizek kutatásában és feltárásában. A Magyar Olajipari Rt.-hez, illetve a korábbi trösztökhöz tartozó szervezetek jelenleg is fontos szerepet játszanak a hévízkutatásban, illetve geotermikus energiahasznosításban. Nem hagyható figyelmen kívül a nagy tervező vállalatok (MÉLYÉPTErv, VIZITErv, FTEv, valamint a karsztkutatói kötetben már szereplő ALUTErv-FKI) korábbi szerepe, amelyet jelenleg sok kisebb szakcég vett át. Ez utóbbiak képviselői is – különösen a vízbázisvédelem és kármentesítés terén – részt vesznek Alapítványunk szervezett szakmai együttműködésben. A felszín alatti vizek feltárásában alapvető szerepe van a kútfúró cégeknek, amelyek közül a Vízkutató és Fúró Vállalat (VIKUV) tevékenysége emelkedett ki az előző évtizedekben. Végül, de nem utolsó sorban a vízbázisok üzemeltetői, a vízművek és fürdővállalatok, a vízminőséget vizsgáló laboratóriumok munkái is helyet kell kapjanak sorozatunk következő kötetében.

Alapítványunk nem kívánja helyettesíteni azt a szakmai szerepet, amelyet a felszín alatti vizekkel kapcsolatban is betöltenek az országos szakmai egyesületek: a Magyarhoni Földtani Társulat, a Magyar Hidrológiai Társaság szakosztályai, a Magyar Karszt- és Barlangkutató

Társulat, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, újabban a Magyar Geotermális Egyesület, a Víz- és Csatornaművek Országos Szövetsége, stb., továbbá a Magyar Tudományos Akadémia különböző, a felszín alatti vizekkel is foglalkozó bizottságai. Úgy véljük azonban, hogy mindezek mellett elősegíti a felszín alatti vizek ügyét az a széleskörű fórumot biztosító tevékenység, amelyet Alapítványunk végez.

Jelenleg a felszín alatti vizek terén is az egyik legnagyobb feladatot az EU Víz-keretirányelv szerinti víztest-kijelölés, -lehatárolás és -jellemzés jelenti, amelyet 2004-ig be kell fejeznünk. Ezután következik a monitoring-rendszerek átalakítása, illetve bővítése és a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítése. Ezen a téren vezető szerepe lett a Budapesti Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetemen működő MTA Vízgazdálkodási Kutatócsoportnak, ahol a hazai vízgazdálkodás stratégiai kérdéseivel foglalkozó nagyszabású munka is folyik. Alapítványunk ezeknek a munkáknak az ismertetéséhez és menetközbeni megvitatásához is fórumot teremtett és fog biztosítani a jövőben is.

A felszín alatti vizek teljességét jelen sorozatunk szemelvényeket tartalmazó kötetei nem tudják és nem is kívánják felölelni. A teljessé tételben természetesen a legfontosabbak a területtel foglalkozó szakkönyvek, a különböző intézmények anyagai. X. konferenciánk alkalmából a helyszínen is hozzáférhető lesz a Környezetvédelmi Minisztérium megbízásából a VITUKI Rt. Hidrológiai Intézete által készített „Felszín alatti vizeink” című tájékoztató kiadvány magyar és angol nyelven, valamint egy CD-kiadvány, amely az előbbit és a korábban kiadott „Termásvíz-készleteink, hasznosításuk és védelmük” című tájékoztató magyar és angol változatát, valamint a felszín alatti vizek monitoringját bemutató, szintén kétnyelvű tanulmányt tartalmaz.

E kötetet tehát azzal a gondolattal adjuk közre, hogy folytatása következik. Az újabb ismeretek közlésének és megvitatásának fóruma továbbra is konferenciánk lesz, de az anyagok és ismeretek tömegének növekedésével az Internet szolgáltatásait és a CD-n történő közreadás lehetőségeit is egyre jobban használnunk kell.

Budapest-Balatonfüred, 2003. április

(Liebe Pál)

a Felszín Alatti Vizekért Alapítvány Kuratóriumának elnöke